

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Елена Биячева, преподавател в Частно висше училище - Колеж по туризъм в град Благоевград в качеството си на член на научното жури, утвърдено с решение на АС на Колеж по туризъм, протокол №41/24.04.2018г., съгласно Заповед № 278/25.04.2018г. на Ректора на Частно висше училище –Колеж по туризъм Благоевград по процедурата във връзка с участие на доц. д-р Райна Бойкова Димитрова в конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ по: Научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“, Професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, Научна специалност „Икономика и управление /Конкурентоспособност/“ и в съответствие с чл. 4 от ЗРАСРБ, чл. 57/2/ от ППЗРАСРБ и чл. 6 /2,3/ ПРАСПУ, обявен от ЧВУ Колеж по туризъм Благоевград

Доц. д-р Райна Димитрова е родена през 1962 г. в гр. Благоевград и е с българска националност. През 2007 г. е защитила дисертация и е придобила образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност 05.02.18 „Икономика и управление /по отрасли/“. Понастоящем е доцент в Катедра „Бизнес администрация“ в Колеж по туризъм, Благоевград, като същевременно е ръководител на тази Катедра. От 2015 г. е доцент в Катедра „Мениджмънт и маркетинг“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ в Благоевград.

В периода 1988-1999 г. доц. Димитрова в качеството си на старши асистент осъществява научни изследвания и обучение под формата на семинарни и практически занятия, водене на курсове от лекции и др. Има сериозна практика като Главен счетоводител и Началник отдел „Планов и ТРЗ“. Практикува експертна дейност като изследовател по международни проекти, като външен експерт-оценител по Програма „Еразъм +“, участва като експерт в разработване на учебни материали и обучение на безработни младежи и жени, също извършва обучение в предметната област на управлението на човешките ресурси.

Характеристиката на кандидата по отношение на позицията „придобита квалификация“ е следната:

- Знания и експертиза, свързани с въздействието на Програма „Еразъм +“ в областта на ПОО и висшето образование;
- Умения за оценяване на проектни предложения по Програма „Еразъм +“ /2018 г. и 2015 г./;
- Знания и умения за разработване и кандидатстване с проектни предложения по ОП;
- Умения за обучение на студенти и изследвания /Технологии за обработка на статистически данни, Електронни таблици, Интерактивни методи за обучение, Педагогическа психология/;
- Външен оценител на предложения по Програмата „Учене през целия живот“;
- Експерт за оказване на методическа помощ по ос 4 ЛИДЕР на ПРСР;
- Научна специализация по проблемите на устойчивото развитие;

- Специализация по интерактивни методи на обучение в Полша;
- Магистър по „Управление и икономика на аграрно-промишленото производство“ във ВИИ „Карл Маркс“;
- Придобити професионални умения за самостоятелно и свободно ниво на владеене на английски, френски и руски език;
- Притежава комуникативни умения и капацитет за работа в екип;
- Притежава организационни умения и компетенции, както и управленски умения /управление на екипи и проекти – ръководител на научен проект с екип от 8 души/;
- Притежава професионални компетенции /гъвкавост и адаптивност в динамична среда/;
- Притежава дигитални компетенции;
- Други умения: научни публикации;
- Притежава Свидетелство за управление на МПС категория „В“.

Според представените данни за наукометричните критерии авторът има общо 23 публикации, в това число 6 монографии, 9 статии /7 в България и 2 в чужбина/, 2 доклада в България и чужбина, 4 учебници, 41 броя известни цитирания, /27 в България и 14 в чужбина/, 2 рецензирани статии в реферирани научни списания в чужбина, 10 участия в научно-изследователски проекти, 3 докторанти, 57 дипломанти, 10 рецензии на дипломни работи, член е на 4 редакционни научни колегии в България и чужбина, има 4 членства в научни организации в България и чужбина, 2 членства в научни експертни съвети, комисии, комисии по атестиране и др. в областта на науката, висшето образование и др.

За периода 2015-2018 г. Райна Димитрова има следните публикации: 6 монографии /от тях 2 самостоятелни и 4 в съавторство/, 2 в България и 4 в чужбина с 454 страници; 2 самостоятелни студии със 138 страници; 4 учебници и учебни помагала /от тях 2 самостоятелни и 2 в съавторство/ с общо 751 страници; 9 статии ,от тях 4 самостоятелни и 5 в съавторство/, като 7 са в България и 2 в чужбина с общо 108 страници; 2 доклада самостоятелни /1 в България и 1 в чужбина/ с общо 17 страници. В общия брой от 23 публикации 12 от тях са самостоятелни; 11 са в съавторство, в 6 от тях е първи автор, а в 5 е втори автор; те се съдържат в 1468 страници; 16 от тях са публикувани в България, а 7 в чужбина /17 на български език и 6 на чужд език/; на 6 от тях е първи автор, а на 5 е втори автор.

Въз основа на анализа на съдържанието на публикациите могат да се формулират следните приноси на автора:

1. Извършени са теоретични и практико-приложни аналитични изследвания от аспект на оценката на конкурентоспособността на туризма и на туристическите предприятия. Разработена е методическа рамка на анализа и оценката на интензивността на конкуренцията, възможностите за конкуренция на туристическите предприятия и влиянието на външните фактори върху конкурентоспособността на туризма. Чрез система от показатели и индикатори, включени в методическата рамка, и чрез методи за определяне на техните стойности и разработения алгоритъм е проследен процеса на анализиране и оценяване на конкурентоспособността на туристическите предприятия.

2. Изяснена е същността и предназначението на конкурентната информация от научен аспект, както и нейната роля за бизнес-анализа. На базата на адаптиран и допълнен подход е разработена методическа рамка за извършване на конкурентен динамичен анализ на различни показатели, характеризиращи степента на конкуренцията на туристическия пазар.

3. На фона на състоянието и прогнозите за развитието на туризма в света е установено състоянието и развитието на туризма в България и е изведена обща характеристика на конкурентните предимства и недостатъци на България като туристическа дестинация. Направен е задълбочен анализ на статистически данни с цел изясняване равнището на развитие на туризма в страната и сравняване със съответните показатели в рамките на ЕС и на глобално ниво.

4. Извършена е аprobация на методическата рамка и алгоритъм и е осъществено емпирично изследване на конкурентоспособността, на конкурентния потенциал и на външните фактори за конкурентоспособност на туристическите предприятия в Югозападния район на България. Съставена е конкурентна карта на пазара на средствата за подслон в България. Направен е динамичен конкурентен анализ, оценка на конкурентни позиции на туристическия пазар и на интензивността на конкуренцията. Методическата рамка и алгоритъмът са изключително полезни за практиката, тъй като могат да се прилагат от ръководителите за реализиране на успешни конкурентни стратегии.

5. Изследвани и обобщени са важни теоретични проблеми на формирането и възпроизводството на населението и работната сила в дадени териториални граници. Изведена е връзката

демографски процеси в страната – структура на населението – темпове на възпроизводство. Изследвани са последиците от задълбочаващите се несъответствия в демографското развитие в урбанизираните и неурбанизирани райони на страната. Представени и доразвити са ограничения и фактори, които определят трудовия ресурс в определена географска територия.

6. Доразвити са теоретични и практико-приложни постановки за ключовата позиция на продължаващото професионално образование и обучение за устойчивото социално-икономическо развитие. Доказва се, че част от проблемите на пазара на труда и в социалната сфера могат да бъдат решени чрез продължаващото професионално обучение, като за целта са анализирани и оценени състоянието и тенденциите в неговото развитие.

7. Направена е съвременна икономическа интерпретация на организацията на дейността и управлението на предприятието, базирана на изследвания на научно-теоретични и практико-приложни въпроси на икономиката. Проучени и типологизирани са съществуващите научни постановки за конкурентоспособността, конкурентните стратегии и техниките за повишаване на конкурентоспособността. Изследвани са някои от основните теоретични въпроси и практико-приложните аспекти на управлението на човешките ресурси; качеството на продукцията; ефективността на дейността на предприятието. Разработеното методическо ръководство „Икономическа оценка на инвестиционни проекти“ допълва възможностите за анализ, оценка, усвояване на знания и развиване на практически умения у студентите.

8. Изследвани са процесите на пазара на труда в сектора на информационните технологии в България, изведени са характеристики и тенденции, посочени са някои негативни явления и основни проблеми, формулирани са възможности за бъдещо развитие.

9. Извършени са изследвания на сектор здравеопазване, неговото функциониране, особености и основни характеристики. При съпоставката между стойността и нарастването на разходите за здравеопазване и качеството на здравните услуги се извеждат основни резултати и се правят обобщени изводи. В контекста на изследване на качеството на здравните услуги е направен сравнителен анализ на равнището и динамиката на качеството на здравните услуги в България, дефинират се основни резултати и изводи.

Доц. Димитрова е член на 3 редакционни научни колегии в България и на 2 – в чужбина. Тя е участвала в 7 научно-изследователски проекти с вътрешно финансиране, в 1 Национален научен и образователен проект, в 2 Международни научни и образователни проекти. Посочила е 1 участие в научни експертни съвети в България и 1 участие като член и секретар на Комисия по атестиране в България. Има 2 участия в организационни комитети на конференции. Членува в 2 Национални научни организации/асоциации и в 2 Международни научни организации/асоциации. В справката за изготвени рецензии са посочени 16 рецензии в реферирани списания, 2 рецензии на монографии, студии, учебници и учебни помагала. Има 2 публикации от участия в международни научни конференции в България и 1 участие в научна конференция в чужбина. Представени

са 10 разделителни протоколи за съавторство. Има 6 резюмета на монографии, 2 резюмета на студии, 4 резюмета на учебници, 9 резюмета на статии в научни списания, 2 публикации от участия в научни конференции – 1 в България и 1 в чужбина.

От Справката за осигурената преподавателска натовареност се вижда, че в ЧВУ Колеж по туризъм - -Благоевград кандидатът има 195 часа лекции и 60 часа упражнения годишно. Учебната дейност на кандидата в Колеж по туризъм включва съответно: аудиторни и извънаудиторни занятия; работа по учебни планове, програми и акредитация. Учебната дейност в ЮЗУ „Неофит Рилски“ Благоевград включва: аудиторни и извънаудиторни занятия; работа със студенти и докторанти; работа по учебни планове, програми и акредитация.

Позволявам си на автора да препоръчам следните насоки за бъдеща работа:

1. Продължаване на проучванията на теоретико-методологичните въпроси, свързани с анализа и оценката на курортните комплекси в България и чужбина.
2. Извършване на периодични бъдещи конкурентни анализи и оценки на туристическия пазар в България.
3. По-нататъшно прецизиране на измерителния апарат за анализ и оценка на конкурентоспособността на туристическите предприятия, включващ оптимална система от индикатори и показатели.
4. Реализиране на постоянен мониторинг, анализ и оценка на конкурентоспособността в различни региони с оглед устойчиво развитие на туризма.

5. Разширяване диапазона на прилаганите подходи и методи за конкурентен анализ и оценка на туристическия пазар.

Заключение

Въз основа на представените научни публикации, третирации изключително актуална проблематика, и научните приноси на доц. д-р Райна Бойкова Димитрова считам, че тя отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“ по научната специалност „Икономика и управление /Конкурентоспособност/“. Това са съображенията ми да предложа на уважаемите членове на научното жури да вземат решение за присъждане на Райна Бойкова Димитрова на академичната длъжност „професор“.

Доц. д-р Елена Биячева